

РЕЦЕНЗІЯ

на освітньо-професійну програму
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю D8 Право
галузі знань D Бізнес, адміністрування та право
Кваліфікація: бакалавр, спеціальність Право
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

У сучасних умовах розвитку правової держави, оновлення законодавства України, євроінтеграційних процесів та зростання суспільного запиту на якісну правничу допомогу особливого значення набуває належна підготовка фахівців у сфері права вже на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти. Саме цей рівень закладає фундамент професійної правничої ідентичності, формує базові та спеціальні компетентності, необхідні для подальшого навчання, професійної адаптації та здійснення правничої діяльності, спрямованої на утвердження верховенства права, забезпечення прав і свобод людини та належного функціонування інститутів держави і громадянського суспільства.

Освітньо-професійна програма «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля справляє позитивне враження як цілісна, логічно вибудована та практично орієнтована програма підготовки майбутніх правників. У профілі програми визначено, що вона передбачає підготовку бакалавра права обсягом 240 кредитів ЄКТС із нормативним строком навчання 4 роки, відповідає першому циклу вищої освіти, шостому рівню Національної рамки кваліфікацій України, а також 6 рівню Європейської рамки кваліфікацій для навчання впродовж життя. Програма має чітко сформульовану мету, визначений предмет вивчення, інтегральну, загальні та спеціальні компетентності, програмні результати навчання, форми викладання, оцінювання, ресурсне та організаційне забезпечення.

Однією з ключових переваг рецензованої освітньо-професійної програми є її виразний акцент на практичну складову підготовки. У самій програмі наголошено, що вона є освітньо-професійною з наголосом на практичну компоненту, а серед її особливостей прямо передбачено значний обсяг практики у сфері права — не менше 15 кредитів ЄКТС. Практична підготовка організовується, зокрема, на базі юридичної клініки «PRO BONO», органів місцевого самоврядування, органів законодавчої та виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, нотаріату, а також передбачає обов'язкове проходження практики у судах, системі прокуратури або адвокатури в обсязі не менше 5 кредитів ЄКТС. Такий підхід є безумовно сильним боком програми, оскільки забезпечує реальний зв'язок теоретичної підготовки з правозастосовною діяльністю.

Позитивно оцінюється і змістовне наповнення програми. Вона охоплює як фундаментальні правничі дисципліни, так і компоненти, спрямовані на формування професійних практичних навичок. У переліку обов'язкових освітніх компонентів наявні курси з теорії держави та права, конституційного права і процесу, цивільного та сімейного права, кримінального права, адміністративного права та адміністративного судочинства, цивільного та кримінального процесу,

господарського права та процесу, міжнародного публічного і міжнародного приватного права, права Європейського Союзу, міжнародного захисту прав людини та міжнародного гуманітарного права, а також такі прикладні компоненти, як «Основи юридичної клінічної практики», «Модельні судові процеси», «Складання процесуальних документів», «Юридичне дослідження, аналіз та письмо», «Юридична аргументація та права людини». Саме таке поєднання дає змогу сформувати у здобувача не лише знання правових інститутів, а й уміння застосовувати право, аналізувати факти, формулювати правові позиції та готувати правові документи.

Суттєвою перевагою програми є те, що вона орієнтована не лише на засвоєння навчального матеріалу, а й на розвиток аналітичного, логічного та критичного мислення, риторичних і комунікативних навичок, етичної чутливості та здатності діяти в умовах правової невизначеності. У програмі це відображено як через інтегральну компетентність — здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності, так і через загальні та спеціальні компетентності. Зокрема, важливими є здатність застосовувати інформаційні та комунікаційні технології, діяти на основі етичних міркувань, усвідомлювати цінності верховенства права, прав людини, рівності можливостей, дотримуватися принципу неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності. Серед спеціальних компетентностей слушно виокремлено здатність застосовувати Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику ЄСПЛ, використовувати бази даних органів юстиції, здійснювати юридичний аналіз фактів, готувати акти правозастосування та надавати консультації.

Програмні результати навчання також сформульовані переконливо і системно. Вони охоплюють знання міжнародних стандартів прав людини та основ права Європейського Союзу, уміння працювати з інформацією з різних джерел, використовувати правничу термінологію державною та іноземною мовами, застосовувати інформаційні технології і бази даних, аналізувати юридично значущі факти, готувати проєкти актів застосування права та надавати правові консультації. Це свідчить про відповідність програми сучасному баченню бакалаврської підготовки правника як фахівця, який повинен не лише знати право, а й уміти практично працювати з ним.

Варто окремо відзначити, що рецензована програма не є статичною, а розвивається з урахуванням результатів моніторингу якості та пропозицій стейкхолдерів, тобто перебуває у взаємодії з реальними потребами професійного середовища і здобувачів.

Позитивним є й те, що освітня програма приведена у відповідність до актуальних нормативних змін, зокрема врахування змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо вибіркового освітніх компонентів, унаслідок чого в навчальному плані 2025 року вступу передбачено 6 вибіркового освітніх компонентів загальним обсягом 30 кредитів ЄКТС. Також у програму інтегровано нову загальну компетентність щодо дотримання принципу неприпустимості корупції та інших проявів недоброчесності, що відповідає наказу МОН України від 13.06.2024 № 842. Крім того, до програми включено окрему освітню компоненту «Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських» (теоретична підготовка)

обсягом 3 кредити ЄКТС, а також враховано зміну кодування галузі знань і спеціальності відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021. Це свідчить про нормативну актуальність і належний рівень управління програмою.

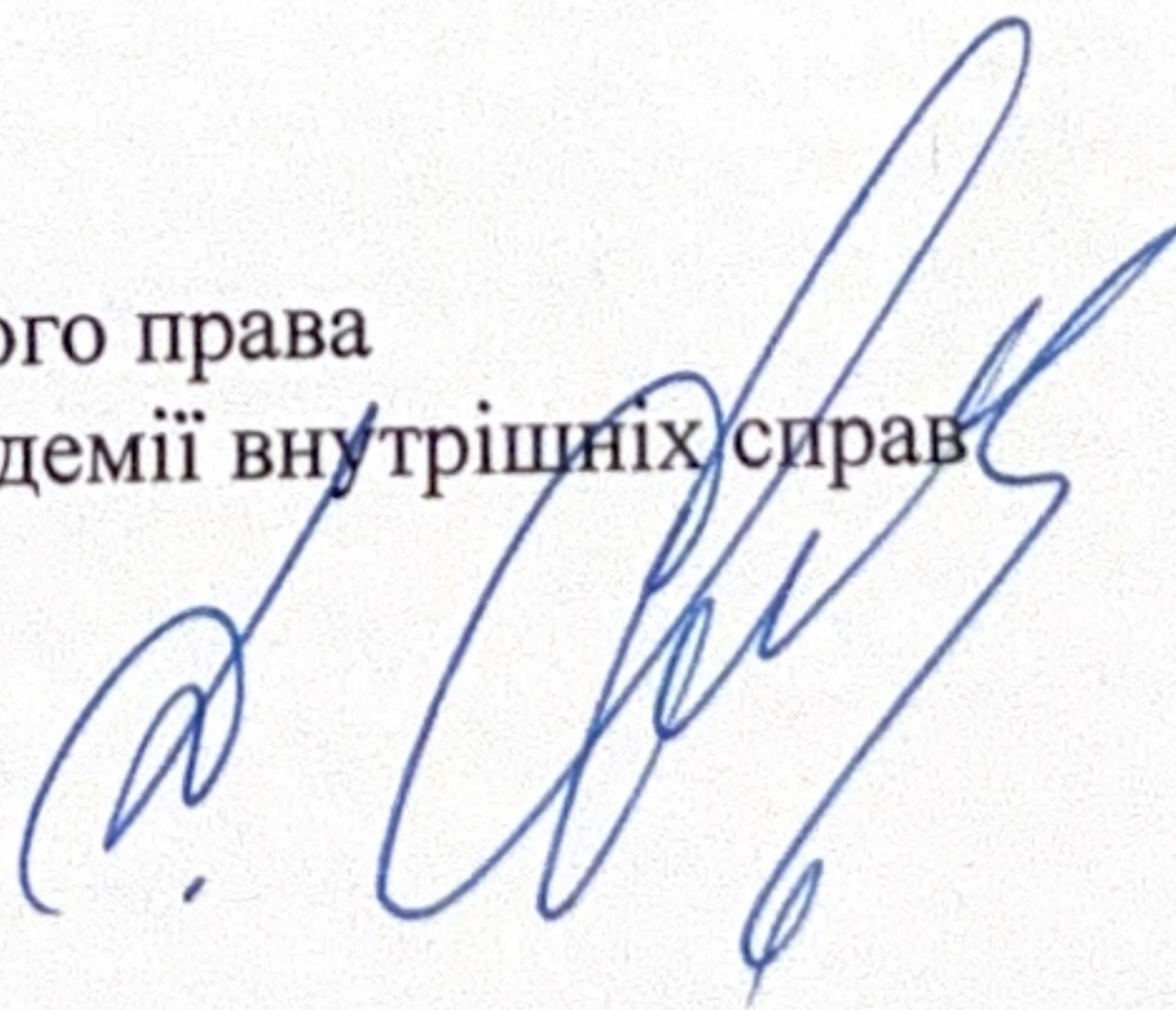
На схвальну оцінку заслуговує і ресурсне забезпечення програми. В документі відображено наявність юридичної клініки «PRO BONO», спеціалізованих лабораторій, комп'ютерних класів, мультимедійного обладнання, наукової бібліотеки, віртуального навчального середовища E-Campus, навчально-методичних комплексів дисциплін, програм практик та методичних матеріалів. Це формує належне середовище для реалізації як теоретичної, так і практичної частини програми.

Разом із тим вбачаємо напрями подальшого вдосконалення програми. Насамперед це стосується розвитку цифрової компетентності майбутнього правника. Вважаємо, що сучасна правнича діяльність дедалі тісніше пов'язана з електронним судочинством, роботою з державними реєстрами, цифровими доказами та інструментами Legal Tech, а тому цифрова компетентність має набути більш системного характеру. Наразі цей напрям реалізується частково, а отже заслуговує на подальше зміцнення через або окрему обов'язкову освітню компоненту, або послідовну інтеграцію цифрових інструментів у базові правничі дисципліни.

Узагальнюючи, слід констатувати, що освітньо-професійна програма «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля є актуальною, змістовно насиченою, логічно структурованою та практично орієнтованою. Вона поєднує фундаментальну правничу підготовку з прикладними компонентами, враховує сучасні тенденції розвитку правничої освіти, результати моніторингу якості, пропозиції стейкхолдерів та зміни в нормативному регулюванні. Програма здатна забезпечити формування у здобувачів належного рівня загальних і спеціальних компетентностей, необхідних для подальшого навчання та професійної реалізації у сфері права.

Висновок: освітньо-професійна програма «Право» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 Право Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля є обґрунтованою, актуальною, такою, що відповідає сучасним вимогам до підготовки бакалаврів права, і може бути рекомендована до подальшої реалізації в освітньому процесі.

Професор кафедри конституційного права
та прав людини Національної академії внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України

Денис ЧИЖОВ